

KØNGKLOKKERNE

*Fremstillet af urmagerne Bonde Wibye og J. C. Wibye
i Køng på Vestfyn.*

Af lærer L. P. Pedersen.

En klokke gør nytte derved, at den holder rede på tiden, på vor tid, at vi kan ordne vor daglige tilværelse på fornuftig måde. En klokke eller et ur – tidsmåler – kaldes ogsaa et kronometer, efter det græske ord *chronos*, der betyder tid. Tid er et grundbegreb, et ord, som ikke nærmere kan forklares – »Mekanikken definerer heller ikke tiden, men kun, hvad den forstår ved, at to tider er lige store« (H. Høffding). For de gamle grækere indeholdt ordet noget guddommeligt, derfor dyrkede de tiden som en guddom. Men der er det ejendommelige ved det, at man har kunnet regne med tiden som en virkelighed. Det er, som om opfattelsen af tiden er foranderlig, at det nærmest er en følelsessag, hvor længe et stykke tid varer; bliver man ældre, føles tiden kortere end i barndommen o. s. v.

Fra gammel tid har man vidst, at tid er noget, som lader sig måle, som kan ordnes. Det er naturen selv, der giver menneskene midlerne i hænde til at holde rede på tiden, og at kunne holde rede på tiden har været et middel til kulturel fremgang. Ved hjælp af egenskaber ved tingene har man kunnet fremstille instrumenter, hvormed man har kunnet bestemme tiden. En lodret stang på en vandret flade giver skygge, og når skyggen når en given længde er et bestemt tidspunkt inde. *Skyggekasteren* er måske den ældste tidsmåler. Fylder man et kar med vand, vil der gå en vis tid, inden vandet er løbet ud gennem et hul i karrets bund; man mener, at disse *vandure* har afløst skyggekasteren.

Timeglasset eller sanduret, der grunder sig på samme princip, er ogsaa en meget gammel tidsmåler. Men *solen* har altid været betragtet som det pålideligste af alle ure, og når den skinnede klart, kunne man så nogenlunde ved forskellige mærker se, hvad tid på dagen det var*), men når den skjul-

*) Drengene førhen (og vel ogsaa piger), der »passede køer« på marken, havde en solring, hvormed de orienterede sig. Solringen afløstes af lommeuret, der med kæde og andet tilbehør viste, at man var konfirmeret og dermed »voksen«.

tes af skyer, var det vanskeligt at bestemme tiden. At man om natten klarede sig ved hjælp af månen og stjernerne, er der vidnesbyrd om i vore gamle folkeviser – således siger ridder Aage til sin fæstemø Else:

*Du se dig op mod himlen til stjerner små –
da ser du dig så gladelig, hvor natten gå
– så hun op til himlen til stjerner små –*

Det er simple primitive tidsmålere set fra et teknisk synspunkt, men der sker en udvikling her som på alle andre områder, en udvikling, der skyldes fremskridt indenfor den tekniske kultur. Man kan sige, at urmageriet grunder sig på opfindelsen af hjulet, redskabet for den cirkulære bevægelse, en af de største opfindelser, der er gjort. Det er med hjulet, tandhjulet, som grundlag, man gennem århundreders udvikling er nået frem til de forskellige former for ure, vi kender i dag. Man fandt frem til at fremstille ure, hjulværker, der sættes i gang med lodder eller fjedre; men det er ved anvendelse af tal, talbegrebet, udmålingen af tiden sker.

Urmageriet er et gammelt erhverv, et håndværk, som ikke udøvedes af enhver i ethvert hjem, som mange af de gamle håndværk blev det. Der har været fremstillet ure eller klokker, som de kaldtes, da man fandt på at gøre dem hørbare, på landet såvel som i købstæderne. På Vestfyn forarbejdedes der klokker i Assens*), på Helnæs og i Køng. De gamle urmagere, klokkemagere, som de kaldtes på landet, havde vistnok ingen, eller i bedste fald en meget kortvarig uddannelse; en gammel urmager har fortalt, at han begyndte at arbejde med ure, før han kunne læse i en bog, og som voksen fik han et halvt års uddannelse, og dermed færdig. På Helnæs, fortælles der, var det smeden, der var klokkekølemager**). Han smedede om dagen og lempede klokker om natten, sagde man. Det viser, at de gamle urmagere var besjælet af en lidenskabelig kærlighed til mekanik; de havde en medfødt sans for teknik, en trang i sindet, der fik udløsning ved syslen med urene.

*) Peder Fischer, urmager i Assens 1781–85; fra den tid kendes ure signeret: Assens. Peder Fischer, der var født 1756 i Kerteminde, døde som organist og urmager i Nyborg 1816. (V. Vold: Urmagerslægten Fischer på Fyn).

***) J. Pedersen, Helnæs, 1832, står der på en »Helnæsklokke«.

I Køng var det urmagerne Bonde Wibye og Johan Christopher Wibye, fader og søn, der gav sig af med urmageriet samtidig med, at de som andre håndværkere i de gamle landsbyer var husmænd med jord, og det er deres ure, standure, der benævnes køngklokker. Det er dog et spørgsmål, om alle køngklokker er fremstillet i Køng. Sagen er den, at den ældre Wibye, Bonde Wibye, har boet i Nørre Broby. »20. Juli 1760 havde Uhrmager Bonde Wibye i Nørre Broby en Søn til Daaben, som blev kaldet Hans Christopher« (Nørre Broby kirkebog). Denne søn døde samme år og blev begravet i Nørre Broby. Og samme år den 2. juli fæstede Bonde Wibye »det Huus paa Brobyværk, som afgangne Lars Høy sidst i Fæste hafde . . . Hvilket Huus bemelte Bonde Wibye maae tilligemed Huusets rette Tilliggende nyde, bruge og beholde paa Livs Tiid, ligesom hands Formand det haft haver, og det paa disse Vilkaar, at hand altid holder Huuset og Hegnet vedlige i fuldkommen god Stand, samt svarer til førstkommende Paaske 2de rigsdaler Huus-Penge af Huuset, men efter dend Tiid svarer han aarlig til hver Paaske = 2 rd. 4 mk. = siiger toe rigsdaler og fiire march saa og allerunderdanigst retter sig i alle maader efter hands Kongl. Majestæts allernaadigste Lov og Forordning og altid er sit Herskab hørig og lydlig.

Det er endelig Bonde Wibye accorderet og tilstaaet, at om han auler Børn i sit Ægteskab maae de være frie for Hæftelse ved Brobygaards Gods og derfor fra samme frit udpassere, naar det forlanges.

Fæstet er betalt. Det til Bekræftelse under min Haand og hostrykt Signet.

Brobygaard. 2'den Juli 1760.

M. Fogh.

Ovenstaaende, hvoraf jeg har faaet ligelydende Gjenpart, forpligter og reverserer jeg mig til ubrødeligt at holdes.

– ut supra – *Bonde Wibye.*

(Brobygaards fæsteprotokol 1736-1776).

Brobyværk er beliggende i Sønder Broby sogn, hvis kirkebøger fra tiden før 1814 ikke er bevaret, men sønnen Johan Christopher Wibye er sikkert født i Brobyværk. Fra barnsben har han været fortrolig med urmageriet, og som 12 års dreng har han nok været sin fader behjælpelig, i hvert fald

er et af urene signeret J. C. Wibye 1774. Fra samme tid køn med sikkerhed fastslaas, at Bonde Wibye har drevet urmagervirksomhed her, idet ur nr. 206 med årstal 1781 er signeret Bonde Wibye, Brobyværk; – og ved folketællingen 1787 i Sdr. Broby sogn finder vi, at familien består af følgende personer: Bonde Christoffersen Wibye, 57 år, Sara Hansdatter, hans kone, 65 år og Johan Christoffer Wibye, deres søn, 25 år.

Antagelig har urmagervirksomheden været drevet i Brobyværk i 33 år, for i Brobygaards fæsteprotokol ses, at Bonde Wibye i Brobyværk 18. septbr. 1793 afstod »det Huus paa Brobyværk, han beboede, og som Greve Albrecht Christopher, Greve til Grevskabet Mukadell, ham til næste Michelsdag for ham opladt haver . . . hvilket Huus med Hauge og den dertil hørende Jordlod af Hartkorn Ager og Eng 3 skp. som Rasmus Hansen paa Brobyværk hidtil har havt i Leje . . . overtages af Anders Nielsen«. (Brobygaards fæsteprotokol).

Bonde Wibye, som nu var en aldrende mand, blev ikke mere husfæster eller husejer. Sønnen overtog ledelsen af virksomheden samtidig med, at denne flyttes til Køng by, hvor der var et passende opland og et passende hus at få til købs; og købet fandt sted 5. juli 1793, hvor »Enke Sidsel Jørgensdatter, Hollænderske*) ved Brahesborg udi Gamtofte Sogn, Baag Herred, Assens Amt, sal. Michel Jensen Hollænders Efterleverske gjør hermed vitterlig at have solgt, Skiødt og afhændt saasom ieg efter min Laugværge, der er min kiære Broder Anders Jørgensen, Gaardmand i Lundager hans godtbefindende, hermed sælger, skiøder og aldeles afhænder fra mig og mine Arvinger til Uhrmager Sr. Johan Christopher Bondesen Wibye fra Broby-Werch og hans arvinger et mig tilhørende Ejendomshuus med Tilligelser, der er beliggende i Kiøng Bye og Sogn, som min ovenmelte sal. Mand tilforn haver tilkiøbt sig af Jørgen Nielsen Væver i Kiøng, hvorfor han haver udstedt ham et lovligt Skiøde af Data 15. Dcbr. 1785, der er læst inden Baag-Vends Herreders Ret Fredagen 30. Juni 1786, hvilket Skiøde saavel som dette

tilligemed andre gl. Adkomst Documenter bliver ovenmelte Uhrmager nu i Hænde overleveret. Dette ovenbenævnte Huus bestaaer af een Længde Stue-Huus og een Længde Lade-Huus med tilliggende Gaardsrum Kiøkken- og Frugt-Hauge tilligemed een tæt ved Huusets nordre Side beliggende indhegnet Tofte, der bestaar af 3'de Agre saavelsom 11½ Skp. Sædland, der er beliggende i Kiøng og Gummerup Byers Kragekilds-Mark . . . den accorderede Kiøbesum mig i Dag rigtig er betalt med 650 rigsdaler . . .« (Baag og Vends Herreders Skiøde- og Panteprotokol).

J.N.S. M.C.I.D. ANNO-1778

Huset er muligvis opført af Jørgen Nielsen Væver. På et løsholt under et vindue midt på forsiden ses hosstående inskription og årstal 1778. – Ifølge skødet af 30. juni 1786 havde Jørgen Nielsen Væver beboet »et mig tilhørende Ejendoms-Huus« og solgt det til Michel Jensen for 1150 rigsdaler. Huset er stort og rummeligt, meget solidt bygget af bindingsværk og et anseligt hus.

Dette hus, som eksisterer endnu, er beliggende i Bonnegårdsgyden i Køng og kaldes i daglig tale Urmagerhuset. Her var ret anselige forhold; således var der en rejsestald ved huset, så købere langvejs fra kunne få hest og vogn i hus, medens handelen stod på.

I haven, som var anlagt med biavl for øje, fandtes hver sommer en mængde blomster. J. C. Wibye var nemlig en meget interesseret biavler, en interesse, han havde fælles med sognepræsten, pastor Storch, der altid fremhævede stedets egnethed til dette formål. – Der fortælles også, at landmåleren under arbejdet med jordernes udskiftning i Køng sogn, boede hos Wibye, og »at han med ham fik det ordnet sådan, at han fik en vinkel i Bonnegaardens jord i stedet for noget på Bjørnemosen«. (Slægtsoverleveringen).

Her har fader og søn boet sammen og arbejdet sammen i mange år, alt medens faderen ældes; det sidste ur, vi har med hans navn, er ur nr. 622 – 1807; da er Bonde Wibye en gammel mand, 77 år. Hvor han er født, er ikke fundet. Det følgende år, 1808, den 29. oktober døde hans

hustru Sara Hansdatter 86 år gl. Heller ikke hendes fødested har været at finde. Efter sin hustrus død henlevede B. Wibye sine sidste år hos sønnen i Urmagerhuset i Køng, indtil den 30. september 1815 kunne meddele for skifteretten i Assens, at hans fader Bonde Wibye hos ham var afgang ved døden to dage før, 85 år gl. Efter skiftet at dømme var Bonde

»Urmagerhuset« i Køng, som J. C. Wibye købte den 5. juli 1793.

Wibye en fattig mand, men forholdet er nok det, at han har overladt sin søn sine ejendele mod at få ophold og pleje hos ham i sin alderdom. Skiftet fandt sted 14. decbr. 1815 og gengives her efter Baag Herreds Skifteprotokol:

»Anno 1815, den 14. December blev Skiftet efter afdøde Bonde Wibye i Kiøng foretaget paa Herredscontoiret i Assens af Skifteforvalteren Cancelliraad Nellemann, hvor da mødte Huusmand Johan Wibye af Kiøng som eneste og myndig Arving efter hans afdøde Fader Bonde Wibye og anmeldte, at hans Fader i en Del Aar havde opholdt sig hos ham i sin Alderdom og sygelige Tilstand og nydt Understøttelse og pleje og derfor forsikrede under Tilbud af Eed, at hans Fader aldeles intet har efterladt sig uden hans ubety-

delige Gang-Klæder, som ikke vare tilstrækkelige til Begravelsesomkostninger. Da altsaa intet er til Arv, kan ej heller noget blive at beregne den Kongelige Kasse til Indtægt, og da Sønnen er myndig, finder intet Skifte Sted.

Nellemann

J. C. Wibye -

Johan Christopher Wibye døde i Køng 21. juni 1829, 66 år gl. Hans hustru var Karen Andersdatter (eller Larsdatter). Hun var født i Broby sogn og døde som hans enke 1854, 90 år gl. Om hendes oprindelse vides intet, men ved folketællingen i Sdr. Broby sogn 1787 var en Karen Andersdatter, 23 år gl., i huset hos degnen Knud Næraa som tjenestepige. Sandsynligvis er hun eet med vor Karen Andersdatter, der så lidt senere må være kommen i forbindelse med herskabet på Brobygaard, thi slægtsoverleveringen siger, at Karen Andersdatter, før hun blev gift med J. C. Wibye, var kammerjomfru eller selskabsdame på Brobygaard, hvorfra hun fik hele sit udstyr. De smukke møbler og andre værdifulde ting, der fandtes i urmagerhjemmet i Køng, skulle således stamme fra Brobygaard; bl. a. nævnes seks smukke stole med læderbetræk og et meget stort maleri i en meget smuk oval ramme, forestillende en dame vistnok fra Brobygaard, en himmelseng, og en stor illustreret bibel i læderbind. På blade bag i bogen havde J. C. Wibye efter tidens skik indført omhyggeligt udarbejdede familieoptegnelser, men dens skæbne kendes ikke – omkring år 1890 kom den ud af huset, solgt til en opkøber*).

Karen Andersdatters ældste barn, datteren Marie Cathrine f. 1798, er sandsynligvis opkaldt efter Cathrine Marie Jacobsdatter, husbonden på Brobygaard, Niels Tolderlunds hustru; navneligheden her kunne nok tyde på rigtigheden af, hvad slægtsoverleveringen beretter.

J. C. Wibye og Karen Andersdatters børn var: Marie Cathrine Wibye, f. 1797; Bonne Wibye, f. 1798 (død 1805). Peder Wibye, f. 1801. Karen Wibye, f. 1804 (død 1814) (Køng kirkebog).

*) Meddelt af fhv. højskoleforstander O. Skov, Svenstrup, Als.

Marie Cathrine blev 1821 viet til ungkarl og smedesvend Peder Jensen i Køng og boede der. (To børn, en datter Karen f. 1822 og en søn Jens, født 1823).

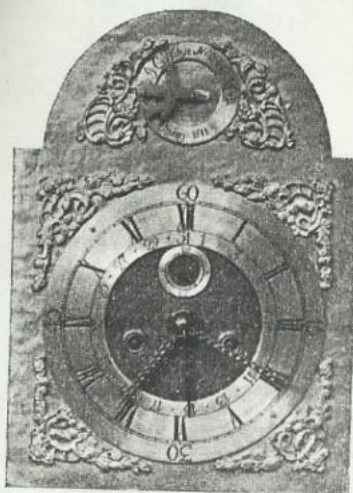
Efter Peder Jensens død giftede Marie Cathrine sig med væver Peder Pedersen i Køng, og efter hendes død giftede Peder Pedersen sig igen og blev boende i urmagerhuset, og hos ham henlevede Karen Andersdatter, i daglig tale kaldet fru Wibye, sine sidste år, på en måde blandt fremmede, men dog ikke ensom eller uvirksom, for hun, den gamle selskabsdame, fandt beskæftigelse ved at hjælpe med at se efter børnene i huset. Som et minde om fru Wibye hang i mange år hendes navnetræk indrammet i urmagerhuset.

Peder blev konfirmeret i Køng kirke 1815 og fik for flid, kundskab og opførsel karakteren: udmærket god. I sin tidligste ungdom har han nok hjulpet faderen, hvad uret date-ret 8. January 1817 med hans navn Peder Wibye kunne tyde paa. Imidlertid kom han ikke til at gå i faderens fodspor som viderefører af urmagernavnet Wibye i Køng. Han kom på seminarium, tog lærereksamen og blev hjælpelærer i Baa-ring, Asperup sogn, Vends herred, hos den gamle lærer Ove Juel Heilmann, hvem han afløste i embedet 1835. 1830 blev han gift med O. J. Heilmanns datter Anna Cathrine Heilmann. I ægteskabet var der to børn, en søn Johan Christoffer Wibye, f. 1832 (død s. å.) og en datter Johanne Julie Wibye, f. 1833. Men kun 39 år gl. døde Peder Wibye den 26. maj 1840 og var da skolelærer og kirkesanger i Asperup sogn. I kirkebogens vedtegning læses: »Han var en fortrinlig, flittig og duelig lærer«.

Peder Wibye fik af sin fader et ur, som skal have været noget af et kunstværk – og i stedet for dette ur konstruerede Wibye det ur, der indtil 1940 stod i urmagerhuset, ur nr. 410, årstal 1827. (Meddelt af O. Skov).

Et erhverv kan give en mand en vis anseelse. Urmagerne Wibye blev hurtigt kendte og ansete folk. Fra hele egnen kom folk og købte klokker, navnlig lige efter at virksomheden i Køng var begyndt. Købet af en klokke var noget meget betydningsfuldt, noget nyt og opsigtsvækkende og en beko-stelig sag. Om et af urene fra Nørre-Broby tiden, efter tradi-

tionen det første ur i Nørre-Broby sogn, hedder det, at det har afløst et timeglas og kostet 40 rigsdaler. Et urs værdi i sammenligning med det øvrige af værdi i et hjem ses af skiftet efter sognedegn Anders Svendstrup i Voldtofte degnebolig, Flemløse sogn, 6. februar 1805, hvor »et 8 dages Stue-Uhr med Futteral« vurderedes til 14 rigsdaler, hvilket var det mest værdifulde af boet (en ko vurderedes til 12 rigsdaler), men om det er en Køngklokke oplyses ikke.

Skive af Køngklokke med datoviser.

Ved skiftet efter gmd. Jens Larsen i gården mtr. nr. 3 i Snave, Dreslette sogn, 21. juli 1820 vurderes et »Stue-uhur med Foterat« ligeledes til 12 rigsdaler og er også her, ved siden af »en stor indmuret Kobberbryggerkjedel«, som også vurderes til 12 rgl., det mest værdifulde af indboet, men her er der virkelig tale om en køngklokke, nemlig ur. nr. 547 - 1802 - 8 dages værk, signeret J. C. Wibye. Der var to slags ure at vælge imellem, ure med døgnværk, de såkaldte »husmandsklokker« og ure med 8 dages værk, datoviser og sekundviser, de såkaldte

»gårdmandsklokker«. Ure med begge talformer, romertal og almindelige (arabiske) tal forekommer. – Enkelte ure kunne »repetere« – lå man vågen ved nattetid og ønskede at vide, »hvor længe der er til dag« – kunne man ved at trække i en snor, der stod i forbindelse med urværket, få klokken til at gentage, hvad den sidst havde slået.

Efter kyndiges udsagn er køngklokkerne gode ure eller som det hedder i det gamle urmagersprog: de var godt »aftappede«; og det var godt, solidt materiale, de gamle urmagere brugte, dog ikke altid nyt. Således er messingpladen under talskiven i ur nr. 344 signeret J. C. Wibye 1794, en gammel gravplade over præsten, magister Claus Michel-

sen Mule, sognepræst i Nørre Broby 1674–1712. Ved midten af forrige århundrede stod dette ur i Brændekilde præstegård. Ur nr. 507 signeret Kiøng 1799, J. C. Wibye, stod tidligere i Sjodgården, Gamtofte sogn. Ejeren beskriver det således: »Inskriptionen står på en metalring, vistnok af bly, oven over den egentlige urskive. Indenfor denne ring er der en revne, og igennem denne revne stikker en lille metalpind frem, som bevæger sig frem og tilbage i samme tempo som pendulet. På metalpinden sidder en messingfugl, der stadig flyver frem og tilbage symboliserende tiden, der flyver af sted ustandselig«. Nogle ure fra 1780erne signeret Bonde Wibye har romertal og fire blystøbte englehoveder uden om tinkransen omgivet af ornament, således ur nr. 220, og uret i Møntergården, kulturhistorisk museum, Odense, der af museet beskrives: »Standur - Døgnværk - hvor urskiven består af en underplade af sølvbronceret jernblik, hvorpå der er pånitted en tinkrans forsynet med romertal på kransens overkant: No. 211 - på underkanten Bonde Wibye. Indenfor tinkransen en messingplade cisereret med blomster og blade. Udenom tinkransen sidder fire blystøbte englehoveder omgivet af ornament (guldbroncerede). På underpladens buede overkant et par flyvende englebørn, der bærer en kronet ring med en fugl af messingblik (bevæges sammen med pendulet). Urværket er forsynet med kæder og to firesidede jernlodder. På urkasens underste låge er der en påklæbet seddel med følgende blyantskrevne tekst: Lavet 1781. Til klokkesnor 7? (vistnok syv) alen lægges op. Snorens længde $5\frac{1}{4}$ – $5\frac{3}{4}$ alen. Omdannet af H. Andersen, Højby 1908. Man har haft nogen afveksling i udsmykningen, eksempelvis kan nævnes, at ur nr. 492, Kiøng 1798, sign. J. C. Wibye, ikke har den kronede ring båret af to flyvende englebørn. Disse forskelligheder kunne tyde på, at urmagerne har haft forbilleder med hensyn til udsmykningen. – Et ur forarbejdet af Niels Pedersen Fischer (f. 1718 d. 1789), urmager og organist i Kerteminde (fader til urmager Peder Fischer, i Assens) har også den flyvende fugl, symboliserende den flygtende tid, og lignende udsmykninger som dem, vi finder på køngklokkerne. Urmagerne

Bonde Wibye

Wibye har jo sikkert kendt disse ure – og der er måske en mulighed for, at Bonde Wibye har lært urmageriet hos den 12 år ældre Niels Fischer, som var en meget dygtig urmager, men derom ved vi intet.

Det er også muligt, at man må se bort fra det mere personlige eller individuelle i udsmykningen og se den ud fra tidens kunstneriske stil *rokokoen*.

Ur nr. 220 er med romertal og dette tegn mellem tismetallene.

En mærkelig skæbne har mange af de gamle klokker haft. Om ur nr. 275 - Kiøng 1812, sign. J. C. Wibye, fortælles, at det oprindeligt stod i folkestuen på Hyllekærsgaard i Frøbjerg, Orte sogn. Da denne gamle slægtsgård gik over på andre hænder, fulgte uret ikke med, men begyndte sin vandring som gammelt, tildels værdiløst arvegods, indtil det en dag blev fundet frem fra en mørk krog på et loft og kom på de rette hænder. »Jeg tog det hjem«, fortæller ejeren, »i den stand, det fandtes, og

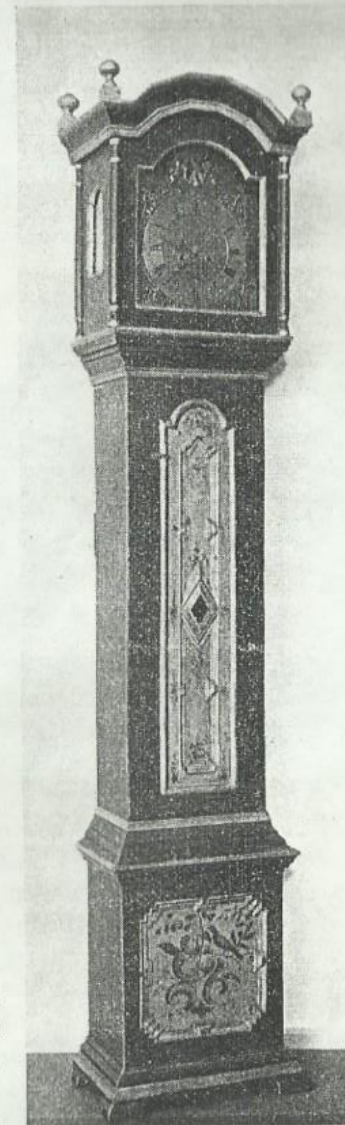
stor var min glæde, da jeg blot ved at børste det årgamle støv af, fik uret til at gå. Senere foretog jeg en grundig rensning og smøring, og nu går det uden standsning og ganske præcist«. Denne køngklokke »overlevede krisen« og kom igen til ære og værdighed, kom til at gøre nytte.

Et ur, hvis vandring kan følges helt fra urmagerværkstedet i Køng er ur nr. 321 - 1817 - J. C. Wibye (På talskivens bagside sign. Peder Wibye), der har fået en fornem plads i Nationalmuseets 3. afdeling, Fynsrum, Dansk folkemuseum; af dette ur, dets forskellige mål og hele udstyr giver Nationalmuseet følgende beskrivelse:

Standur, 1817. Fyrretræ. Blaamalet (mørk- og lyseblaa), forgyldt. H. ialt 2,153 m. Soklen: H. ialt 0,603 m., Dybde under Gesimserne 0,23 m. Mellemstykket: H. mellem Gesimserne 0,932 m., Br. 0,313 m., D. 0,205 m. Urkassen: H. ialt (med Gesimserne) 0,62 m., Br. ialt 0,41 m., Dybde (Gesimsen foroven) 0,287 m. Tredelt Form med bredere Sokkel og Urkasse, smallere Mellemstykke. Fyldingerne paa Sokkel og Mellemstykkets Laage kantet med forkrøbbede Lister. Ur-

kassen har Søjler ved alle fire Hjørner og afsluttes oventil med en Hulkantsgesims, der er buet foran. Gesimsen har foroven foran Kugler (der korresponderer med Søjlerne). Midt paa Laagen rudeformet Kighul af Glas. Paa Urkassen er Ruden foran Skiven og Ruderne paa Siden rektangulære og oventil halvrundt afsluttede. Forgyldt Tinskive med støbte Blyornamenter. Blank Tinkrans med romerske Timetal. Almindeligt Værk med to Optræk. Lodder. Det ene Lod har indprikket 1817. Indenfor Tinkransen en kvadreret Messingskive, muligvis fra et ældre Ur (Rokoko?). Paa Talskivens Bagside flg. Signatur: Kiøng d. 8 January 1817 Peder Wibye Peder 1817 56 5 5 5 58 2. Bag paa den kvadrerede Messingskive svagt indridset: Peder 1817. Ved Indkomsten var Uret helt hvidmalet. Ved Undersøgelse af Malingen viste der sig følgende Farvelag: graagrøn, mørkegrøn, hvid med gule Lister, mørkegrøn, helt hvid.

Nationalmuseet oplyser, at uret er skænket af frk. Nicole Schjær, født i Svendborg 1871, datter af tobaksfabrikant H. P. Schjær. Denne var iflg. stamtavle over slægten Schjær søn af lærer David Schjær i Olle-run. som var født i Gamtofte

Køngklokken, der i dag findes på Nationalmuseets 3. afdeling. Protokolleret under løbe nr. 887 - neanr 32.699

degnebolig 1780, søn af degnen Mourits Schjær, der var sognedegn i Gamtofte 1776-1829 og døde hos sønnen i Ollerup 1830.

Et århundrede og et kvart til er gået, siden den yngre urmager Wibye, Johan Christopher Wibye, lagdes til hvile på Kjøng kirkegård. - Men navnet Wibye vil følge de gamle køngklokker endnu en tid lang.

Tanken med dette lille arbejde om de gamle klokker har været at finde frem til en forståelse af urmagervirksomhedens art og omfang, og når det i nogen grad er lykkedes, men kun i nogen grad, - for alle ure eksisterer ikke mere. Mange er gået tabt f. eks. ved ildebrand, oprindeligt stod de jo i de gamle, lavloftede, som regel trindbyggede bindingsværksgårde og -huse, hvor brandfaren var stor, - så skyldes det den store nænsomhed og omhu, de gamle klokker er genstand for. Som en meddelelse siger: »Disse gamle klokkeværker med deres rolige gang og smukke udseende«. - Og en ejer af et slægtsur fra 1795 fremhæver dets nøjagtighed og dermed dets betydning for det daglige liv i hjemmet gennem de mange år, og »derfor skal vor klokke blive stående og gå i arv til næste slægtled«.

Uden beredvillig medvirken af de mange interesserede ejere ville denne oversigt over de gamle køngklokker ikke være kunnet fremkomme.

Ejer	ur nr.	årstal	Urmager - værk
Johs. Hildebrandt Haarby Linie.	7	?	Bonde Wibye Døgnværk med 1 lod.
C. H. Jacobsen Frederiksmind skole Holse.	185	1772	Bonde Wibye Døgnværk.
Chr. Jensen Hasselbo, Holte.	(1)84	1774	J. C. Wibye 8 dages værk.
Fru Rasmussen Lystgården Nybo pr. Korinth (frk. Knudsen).	?	1775	?

Ejer	ur nr.	årstal	Urmager - værk
Anders Larsen Bjørnemosesgaard Ståby st.	204	1781	Bonde Wibye Døgnværk
Møller Nielsen skoleinspektør København.	206	1781	Bonde Wibye Brobyværk.
Odense bys museer Møntergården Odense.	211	1781	Bonde Wibye Døgnværk
Gdr. J. P. Andersen Dreslette Flemløse.	220	?	Bonde Wibye Døgnværk.
Fru Jenny Nielsen Naarup skov Naarup st.	232	?	Bonde Wibye Døgnværk.
Fru M. Rasmussen Malerimester Ove Rasmussens enke Solgården Stubbekøbing.	253	1781	Johan C. Wibye Døgnværk.
E. Weichrauch Oehlenschlägersgade 50, Odense.	256	?	Bonde Wibye ?
Johs. Madsen Hørdumsgade 46, Odense. (Uret stammer fra Johs. Madsens oldemor i Frøbjerg, Orte sogn).	281	?	Bonde Wibye Døgnværk.
Trafikmester Søren Jespersen, Østerbæks- vej 5 st., Odense. (Uret er slægtseje og stammer fra Vejle ved Allested).	304(?)	?	Bonde Wibye ?
C. Fr. Carlsen, Søgaard. (Uret er slægtseje, er ført til Søgaard fra Søllested præstegaard af pastor C. F. Reif- festahl, som døde i Søgaard 1844).	305	1793?	J. C. Wibye 8 dages værk.